

ЧРЕЗ
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА 44-ТО
НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Г-ЖА ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА

ДО
ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
КОМИСИЯТА ПО ПРАВНИ
ВЪПРОСИ
Г-ЖА АННА АЛЕКСАНДРОВА

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 83, ал. 1 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание, внасяме предложение за изменения и допълнения на приетия на първо гласуване общ законопроект за изменение и допълнение на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди, № 953-03-43/04.06.2019 г.

§ 2. Член 2в се изменя така:

„Ред за отговорност на държавата за вреди от нарушаване на правото на Европейския съюз“:

Чл. 2в (1) Съдилищата разглеждат иски срещу държавата за обезщетения за вреди от нарушаване правото на Европейския съюз, причинени от нейни органи или длъжностни лица.

(2) Исковете се разглеждат по реда, установен в Административнопроцесуалния кодекс, когато вредите са причинени от актове, действия или бездействия на Народното събрание, на органи или длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, както и от правосъдната дейност на административните съдилища или на Върховния административен съд. В останалите случаи исковете се разглеждат по реда на Гражданския процесуален кодекс.

(3) Иск може да се предяви и срещу няколко ответници. В този случай искът се разглежда по реда на Административнопроцесуалния кодекс, ако страна по делото е Народното събрание, административен съд или Върховния административен съд или юридическо лице, когато вредите са причинени при или по повод административна дейност.

10. (4) Дължимите такси и разноски се определят по реда на чл. 9а и чл.

Създава се нов §...:

§ .... В чл. 8, ал. 1 след думите „чл. 2б, ал. 1“ се добавя „и чл. 2в“.

В преходните разпоредби на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди се създава се нов §....:

§ .... (1) Първоинстанционните и въззивните дела, образувани по искиви молби или жалби, постъпили до влизането в сила на този закон, се разглеждат и довършват пред съда, пред който са образувани.

(2) Касационните дела, образувани по касационни жалби, постъпили до влизането в сила на този закон, се разглеждат и довършват пред съответната касационна инстанция.

В § 3. се правят следните изменения и допълнения:

1. В т. 1, буква „а“ след думата „бездействия“ се добавя „на Народното събрание“.

Създава се нова т. 2:

„2. В чл. 2, ал. 2, т. 1 след думите „на Народното събрание“ се добавя „с изключение на извъндоговорната отговорност на държавата за вреди от нарушаване правото на Европейския съюз“.“

3. В т. 2 относно чл. 128, ал. 1, т. 6 след думите „причинени от актове, действия или бездействия“ се добавя „на Народното събрание“.

4. В т. 3 относно чл. 203, ал. 3 след думата „бездействия“ се добавя „на Народното събрание“ и се създава изречение второ: „Исковете могат бъдат предявени срещу един или няколко ответници.“

5. В т. 8 относно чл. 235а изречение първо след думата „граждани“ се добавя „държавни и общински органи“.

6. Създава се т. 9:

„т. 9 В чл. 236 след думите „с изключение на чл. 227а“, се добавя „ал. 1, 3, 4 и 5“.

7. Създава се т. 10:

„т. 10 В допълнителните разпоредби на АПК се създава нов параграф:

§ ... „Дела по пенсионно, здравно, социално осигуряване и подпомагане“ по смисъла на този кодекс са: делата, които се разглеждат по Кодекса за социално осигуряване, Закон за здравното осигуряване, Закон за семейните помощи за деца; дела, по които се разглежда оспорване на административни актове по чл. 13 и чл. 14б от Закон за социалното подпомагане, и по чл. 40а и чл. 40в от Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане; дела, по които се разглежда оспорване на административни актове по чл. 25 и чл. 27 от Закон за хората с увреждания; дела, по които се разглежда оспорване на административни актове по чл. 27 от Закон за закрила на детето; дела, по които се разглежда оспорване на административни актове по чл. 112, ал. 1, т. 4 от Закона за здравето.“

Създава се нов § 5.

§ 5. В Кодекса за социално осигуряване (обн., ДВ, бр. 110 от 1999 г.; Решение № 5 на Конституционния съд от 2000 г. – бр. 55 от 2000 г.; изм., бр. 64 от 2000 г., бр. 1, 35 и 41 от 2001 г., бр. 1, 10, 45, 74, 112, 119 и 120 от 2002 г., бр. 8, 42, 67, 95, 112 и 114 от 2003 г., бр. 12, 21, 38, 52, 53, 69, 70, 112 и 115 от 2004 г., бр. 38, 39, 76, 102, 103, 104 и 105 от 2005 г., бр. 17, 30, 34, 56, 57, 59 и 68 от 2006 г.; попр., бр. 76 от 2006 г.; изм., бр. 80, 82, 95, 102 и 105 от 2006 г., бр. 41, 52, 53, 64, 77, 97, 100, 109 и 113 от 2007 г., бр. 33, 43, 67, 69, 89, 102 и 109 от 2008 г., бр. 23, 25, 35, 41, 42, 93, 95, 99 и 103 от 2009 г., бр. 16, 19, 43, 49, 58, 59, 88, 97, 98 и 100 от 2010 г.; Решение № 7 на Конституционния съд от 2011 г. – бр. 45 от 2011 г.; изм., бр. 60, 77 и 100 от 2011 г., бр. 7, 21, 38, 40; 44, 58, 81, 89, 94 и 99 от 2012 г., бр. 15, 20, 70, 98, 104, 106, 109 и 111 от 2013 г., бр. 1, 18, 27, 35, 53 и 107 от 2014 г., бр. 12, 14, 22, 54, 61, 79, 95, 98 и 102 от 2015 г., бр. 62, 95, 98 и 105 от 2016 г., бр. 62, 92, 99 и 103 от 2017 г., бр. 7 и 15 от 2018 г.; попр., бр. 16 от 2018 г.; изм., бр. 17, 30, 46, 53, 64, 77, 88, 98, 102 и 105 от 2018 г. и бр. 12 и 35 от 2019 г.) в чл. 117 се правят следните изменения и допълнения:

1. В ал. 1, т. 1 се отменя.

2. В ал. 1, т. 2, буква „а“ думите „или за неправилно определяне или изменение и спиране“ се заменят със „за отпускане или изменение“;

3. В ал. 1, т. 2, буква „б“ се отменя;

4. В ал. 1, т. 2, б. „е“ се заменя така:

„б. „е“ за отказ за отпускане или за изплащане, изменение, спиране и прекратяване на парични обезщетения по глава четвърта или помощи, както и спиране на пенсиите, добавките и компенсациите към тях и разпорежданията по чл. 114, ал. 3, 4 и 5, ако размерът на сумата е до 1 000 лева“;

5. В ал. 3 в изречение второ думите „или отменя разпореждането и връща преписката за ново разглеждане от компетентния административен орган, когато не са изяснени всички обстоятелства, отнасящи се до издаване на разпореждането“ се заличават.

МОТИВИ

Предлагаме с новата разпоредба – чл. 2в на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди да се въведе и възможността при искиове за обезщетения за вреди от нарушаване правото на Европейския съюз, когато вредите са причинени от актове на Народното събрание и от актове на Народното събрание и правосъдната дейност на Върховния административен съд, да се регламентира обжалването им пред административните съдилища. Освен това, когато исковите са срещу няколко ответници, ако страна по делото е Народното събрание, административните съдилища или Върховния административен съд или юридическо лице, когато вредите са причинени при или по повод административна дейност, същите следва да се разглеждат по този ред. С въвеждането на чл. 2в, изр. първо от ЗОДОВ се предвиди, исковите срещу държавата за вреди от нарушаване на правото на Европейския съюз да се разглеждат по реда, установен в АПК, когато вредите са причинени от актове, действия или бездействия на органи или длъжностни лица при или по повод изпълнение на административна дейност, както и от правосъдната дейност на административните съдилища и Върховния административен съд. По отношение на исковите за обезщетения от актовете на Народното събрание за вреди от нарушаване правото на ЕС, е налице празнота в ЗОДОВ. Поради това предлагаме в разпоредбата на чл. 2в, изр. първо да се добавят и актове на Народното събрание. Следва да се създаде и разпоредба, която да регламентира исковите да се разглеждат по реда, установен в АПК и когато са предявени срещу няколко ответници, ако страна по делото е Народното събрание, административните съдилища или Върховния административен съд или юридическо лице, когато вредите са причинени при или по повод административна дейност Създаването на новия чл. 2в, налага промяна и в текста на чл. 8, ал. 1, като се предвиди и неговото приложение.

Предлагаме първоинстанционните и въззивните дела, образувани по искиви молби или жалби, постъпили до влизането в сила на този кодекс, да се разглеждат и довършват пред съда, пред който са образувани, а касационните дела, образувани по касационни жалби, постъпили до влизането в сила на този кодекс, да се разглеждат и довършват пред съответната касационна инстанция.

Освен това горните предложения, налагат изменение и на новата т. 4 от чл. 1, чл. 128, т. 6 и новата ал. 3 на чл. 203 от АПК.

Предлагаме в Административнопроцесуалния кодекс да се допълни и чл. 235а от АПК, изречение първо и административните органи – държавни или общински също да бъдат включени в субектите, които следва да заплащат държавна такса за подаване на частна жалба в размера определен за граждани, тъй като същите са били страни в първоинстанционното производство и имат право да обжалват съдебните определения.

С разпоредбата на чл. 236 от АПК се въвежда изричното изключване на чл. 227а от КСО, регламентиращ таксите в касационното производство. Освобождаването от заплащане на държавна такса е предвидено само за касационните производства по аргумент от чл. 227а, ал. 2 от АПК. В чл. 235а от АПК са определени таксите за частни жалби, но липсва предвидена възможност за гражданите, които са в затруднено материално положение, да поискат освобождаване от заплащане на държавна такса при обжалване на определения и разпореждания. Поради това предлагаме чл. 236 от АПК да се допълни, като след чл. 227а, се добави ал. 1, ал. 3, ал. 4 и ал. 5, но ал. 2 да бъде приложима и по отношение на частните производство и да дава възможност, при доказана нужда, гражданите да поискат от съда освобождаване от внасяне на държавна такса и при тях.

Необходимо е да се посочат конкретно законите и делата, по които се ползва облекчения режим за заплащане на държавна такса по чл. 227а, ал. 4 от АПК, като се даде легална дефиниция на „дела по пенсионно, здравно, социално осигуряване и подпомагане“ по смисъла на АПК. В съдебната практика възникват противоречия относно това, кои дела следва да се третират като пенсионно, здравно и социално осигуряване и подпомагане и съответно да се изискват държавните такси, определени в чл. 227а, ал. 4 и чл. 235а, изр. второ от АПК. Предлагаме да бъде включена допълнителна разпоредба в АПК, в която да се даде дефиниция на дела по пенсионно, здравно, социално осигуряване и подпомагане и в тази група да бъдат включени всички оспорвания по КСО, ЗЗО, ЗСПД, делата, които разглеждат оспорване на административни актове по чл. 13 и чл. 14б от Закон за социалното подпомагане и чл. 40а и чл. 40в от Правилника за прилагане на Закона за социалното подпомагане, касаещи отпускане на социални помощи и предоставянето на социални услуги на лицата, дела, които разглеждат оспорване на административни актове по чл. 25 и чл. 27 от Закон за хората с увреждания и делата, които разглеждат оспорване на административни актове по чл. 27 от Закон за закрила на детето, както и оспорването на експертните решения на НЕЛК, уредено в чл. 112, ал. 1, т. 4 от ЗЗ.

Считаме, че всички спорове, касаещи обезщетения по Глава IV от Кодекса за социално осигуряване, както и неправилно определени, изменени или спрени пенсии, добавките и компенсациите към тях, трябва да бъдат съсредоточени в една разпоредба в чл. 117, ал. 1 от кодекса. Към настоящия момент се наблюдават ненужни повторения в чл. 117 от КСО, свързани с обжалването на разпореждания, касаещи краткосрочните обезщетения. В чл. 117, ал. 1, т. 2, б. „б“ е предвидено разпорежданията за отказ или неправилно определяне, изменяне, спиране и прекратяване на обезщетенията за безработица, да се обжалват пред ръководителя на съответното териториално поделение на Националния осигурителен институт. В чл. 117, ал. 1, т. 1 административен контрол е предвиден и за неправилно определяне или изплащане на парични обезщетения по глава четвърта или помощи, а в чл. 117, ал. 1, т. 2, б. „е“ от КСО е регламентирано обжалването на разпореждания за отказ за изплащане на парични обезщетения по глава четвърта или помощи. Обезщетенията за безработица са уредени в Глава III на Раздел IV от Кодекса, като ненужно е предвидена изрична точка, която регламентира, както отказите, така и неправилно определените обезщетения за безработица – чл. 117, ал. 1, т. 1 и т. 2, б. „б“ от КСО. Намираме, че тези повторения водят до хаотичност и неяснота на разпоредбата на чл. 117 от КСО, поради което предлагаме всички тези спорове да се съсредоточат в една буква на чл. 117 от кодекса. Разпоредбата на чл. 117, ал. 1 от КСО е твърде остаряла и се нуждае от актуализация, която да доведе до концентрация на разпорежданията по всички обезщетения и спрени пенсии, добавките и компенсациите към тях, както и разпорежданията по чл. 114, ал. 3, 4 и 5, ако размерът на сумата е до 1 000 лева, в един текст.

Освен това, считаме, че при осъществяване на административния контрол ръководителят на съответното териториално поделение на Националния осигурителен институт следва да се произнася по същество по жалбите срещу разпорежданията, без да се налага да връща преписката на длъжностното лице, което е издало обжалваното разпореждане, за ново произнасяне. По-горестоящият административен орган е компетентен да извърши всички административнопроизводствени действия, необходими във връзка с постановяване на законосъобразен административен акт. Произнасянето по същество по висяща жалба води най-вече и до процесуална икономия и по-бързо протичащо производство пред сезирания вече орган. Задължението на горестоящия административен орган да действа като въззивна инстанция, произтича и от разпоредбата на чл. 145, ал. 2, т. 2 от АПК. С предложеното изменение се търси икономия и бързина на пенсионното производство, отчитайки въведения задължителен административен контрол и факта, че гражданите не могат да осъществят достъпа си до съд, преди да е

изчерпан този административен контрол. Освен това при единната администрация, няма оправдание преписката да се изпраща по инстанциите, обособени в нея. Необходим е максимално бърз достъп на гражданите до съд. Поради изложеното предлагаме в текстът на чл. 117, ал. 3 от КСО да отпадне правомощието на ръководителя на териториалното поделение на Националния осигурителен институт да връща преписката за ново разглеждане от компетентния административен орган, когато не са изяснени всички обстоятелства, отнасящи се до издаване на разпореждането. Погледнато в исторически план, по жалби срещу незаконосъобразни разпореждания, по-горестоящият административен орган се е произнасял по същество - ДВ, бр. 99 от 2012 г., т. к. административното производство е продължавало до изясняване на всички факти и обстоятелства от значение по случая само пред ръководителя на съответното поделение на Националния осигурителен институт.

ВНОСИТЕЛИ: